

5. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>; Конвенція о защите культурных ценностей в случае вооруженного конфликта URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>; Другий протокол 1999 р. до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадках збройного конфлікту 1954 р. URL: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/ratification-kit-cultural-property-271004.htm>;

6. Дополнительный протокол к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающийся защиты жертв международных вооруженных конфликтов (Протокол I). Женева, 8 июня 1977 года URL: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/treaties-additional-protocol-1.htm>; Дополнительный протокол к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающийся защиты жертв немеждународных вооруженных конфликтов (Протокол II). Женева, 8 июня 1977 года. URL: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/6lkb3l.htm>; Конвенція про бомбардування морськими силами під час війни (IX Гаазька конвенція) URL: <http://zakony.com.ua/lawbase/sedcontent.html?id=7243&p=1>.

Луценко Юрій Васильович,

професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент;

Тарасюк Анатолій Васильович,

заступник директора Територіального
управління Державного бюро
розслідувань, розташованого у
місті Львові, доктор юридичних наук,
доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ СТАТТІ 216 КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ВОЄНІЗОВАНИМ АБО ЗБРОЙНИМ ФОРМУВАННЯМ

У Конституції України задекларовано, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (ч. 1 ст. 17). Існування та розвиток України як суверенної і незалежної, демократичної, правової держави залежить від проведення ефективної, цілеспрямованої державної політики щодо захисту національних інтересів України. У зв'язку з цим гібридні виклики та загрози, які постали перед нашою державою на тлі негативних суспільно-політичних процесів у 2014 році, стали серйозним випробуванням для незалежності України, що зумовило екстрену трансформацію державної політики у сфері національної безпеки України, у тому числі в контексті вдосконалення правового регулювання державної безпеки України у військовій сфері з урахуванням європейських стандартів та кращих світових практик [1, с. 6].

Тимчасова втрата контролю над окремими територіями Донецької та Луганської областей України, інспірований та підтриманий Кремлем збройний

конфлікт, який переріс у відкрите збройне протистояння між Україною та Російською Федерацією, окупація РФ частини суверенної території України – АР Крим та міста Севастополя, а також інших територій, відсутність на них легітимних органів державної влади, дезорганізація та дезорієнтація населення, небезпека для життя і здоров'я осіб, які перебувають на непідконтрольних територіях, а також низка інших негативних чинників призвели до нетипових умов, у яких чинне законодавство України виявилось неефективним.

Зазначене викликало необхідність удосконалення наявних законів та підзаконних нормативно-правових актів, а також розроблення і подальшої їх адаптації до особливостей безпекового середовища в Україні та світі.

Враховуючи викладене, заслуговує на увагу складі злочину, який передбачений ст. 260 КК України та поміщений законодавцем до Розділу IX Особливої частини КК України («Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки»). Одразу необхідно наголосити, що з моменту російської агресії на територіях, окупованих державою-агресором, були створені незаконні збройні формування, за допомогою яких і було досягнуто цілей щодо отримання контролю над частиною українських територій. Тобто незаконні збройні формування, підтримувані іноземною державою, є, без перебільшення, значною загрозою національній безпеці нашої країни.

А. А. Вознюк доходить до висновку, що в умовах загрози суверенітету, незалежності, територіальній цілісності України активно створюються та функціонують воєнізовані та збройні формування. Одні з них спеціалізуються на різноманітних протиправних діяннях, спрямованих на насильницьку чи іншу протиправну зміну або повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, зміну меж території або державного кордону України, порушення громадської безпеки, залякування населення, провокування воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення тощо. Натомість метою існування інших об'єднань є захист інтересів Української держави, її суверенітету, територіальної цілісності, незалежності, прав і свобод громадян від цих злочинів. Отже, діяльність одних формувань спрямована на вчинення злочинів, а інших – на запобігання їм [2, с. 41–48; 3, с. 629–630]. Схожу точку зору поділяє і В. В. Мокляк [4, с. 74; 5, с. 77–80].

Як бачимо, незаконні збройні формування є значною воєнною загрозою в суспільстві і державі загалом. У зв'язку з цим В. А. Робак підкреслює, що існування не передбачених законом збройних формувань «... створює загрозу для існування самої держави, оскільки в структурі суспільства діють організовано, згуртовано і цілеспрямовано впливові у політичному, фінансовому, воєнному, ідеологічному і релігійному сенсі сили, кримінальні об'єднання, діяльність яких спрямована на руйнування Української держави. Зазначені формування перешкоджають здійсненню не лише кримінально-правової, а й соціально-економічної політики. Безперечним є той факт, що діяльність указаних об'єднань ставить під загрозу суспільну безпеку, отже, у цьому випадку її охорона не лише виправдовує застосування кримінально-правових методів, а й вимагає їх застосування, у зв'язку з тим, що суспільство не може нормально функціонувати і розвиватися, якщо існує небезпека для його існування» [6, с. 38]. Характеризуючи ж об'єкт злочину, передбаченого

ст. 260 КК України, вказаний науковець робить висновок про те, що у багатьох випадках при його вчиненні шкода спричиняється й іншим об'єктам кримінально-правової охорони, а не тільки громадській безпеці. А злочин, передбачений ч. 5 ст. 260 КК України, є багато об'єктним завжди [7, с. 92].

Погоджуючись із позицією А. А. Вознюка, В. А. Робака та В. В. Мокляка, враховуючи характер та специфіку злочину, передбаченого ст. 260 КК України, необхідно віднести його до злочинів, які посягають на державну безпеку України у воєнній сфері. У зв'язку з чим, до ст. 216 КПК України необхідно внести наступні зміни та поповнення:

«2. Слідчі органів безпеки здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями ... 260 ... Кримінального кодексу України.».

Список використаних джерел

1. Луценко Ю. В. Кримінально-правове забезпечення державної безпеки України у воєнній сфері в контексті сучасних викликів та загроз: монографія. Київ: на сб України, 2021. 348 с.

2. Вознюк А. А. Актуальні проблеми кримінально-правового впливу на учасників не передбачених законами України воєнізованих або збройних формувань. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2. с. 40–49.

3. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них: монографія. Київ: Маслаков, 2018. 928 с.

4. Мокляк в. В. Протидія терористичній діяльності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2020. 232 с.

5. Мокляк В. В. Протидія терористичній діяльності в Україні: монографія [наук. Ред. Б. М. Головкін]. Харків: юрайт, 2021. 204 с.

6. Робак В. А. Кримінальна відповідальність за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2008. 19 с.

7. Робак В. А. Кримінальна відповідальність за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2008. 259 с.

Мазена Світлана Олегівна,
доцент кафедри кримінального права
і процесу Західноукраїнського
національного університету, кандидат
юридичних наук

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ ПРОПАГАНДИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

В умовах триваючої російсько-Української війни потрібно розуміти, що не менш небезпечною є війна в інформаційному просторі. Вплив на людську свідомість є також надзвичайно небезпечним і може мати катастрофічні наслідки, тому інформаційна безпека України сьогодні є елементом національної безпеки, і